

‘De bron moet aangepakt; dat is een politieke keuze’

Kippenbacteriën kunnen op termijn een ernstig gevaar voor de volksgezondheid vormen, zegt Roel Coutinho van het RIVM

Coutinho ziet gevaar op lange termijn : „Wij van het RIVM, maar ook de microbiologen, zeggen: jongens, dit is een tendens waar je iets aan kunt doen, dóé dat dan ook.”

Door onze redacteur LEONIE VAN NIEROP
ROTTERDAM, 19 FEB. Nederlandse onderzoekers presenteren vandaag onderzoek dat wijst op een verband tussen het eten van kip en antibioticaresistentie bij mensen. Bij één op de vijf patiënten met een ernstige urineweg- of bloedbaaninfectie door zogeheten ESBL-bacteriën, waartegen een belangrijk deel van de antibiotica niet helpt, zijn die bacteriën genetisch niet te onderscheiden van de antibiotica-resistente ESBL-bacteriën die op bijna al het kippenvlees in Nederland zijn aangetroffen (zie inzet).

Deze resultaten zijn „heel belangrijk”, zegt Roel Coutinho, directeur van het Centrum Infectieziektebestrijding van het Rijksin-

Roel Coutinho

Prof. dr. Roel Coutinho (1946) is sinds 2005 bij het RIVM verantwoordelijk voor de bestrijding van infectieziekten in Nederland. Vanaf 1977 was hij hoofd van de afdeling Volksgezondheid van de GG&GD in Amsterdam. In de jaren tachtig maakte hij in die functie furore in de strijd tegen hiv, toen een nieuw virus.

stituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). „We zeggen al langer dat het overmatig gebruik van antibiotica in de intensieve veehouderij risico's meebrengt voor de mens. Maar omdat er grote economische belangen spelen, zeggen de mensen terecht: dan moet je wel laten zien dat het echt zo is.”

Is het verband tussen antibioticare-

sistentie bij mensen en het eten van kip met dit onderzoek bewezen?

„Dat kun je niet bewijzen, je kunt het, onder andere door dit onderzoek, alleen zeer waarschijnlijk maken. Echt bewijs betekent: ik eet vandaag kip en over drie dagen heb ik een urineweginfectie met die bacterie. Dat kun je onmogelijk op populatieniveau doen. Daarom moet je een aantal bewijzen opstapelen. De vraag is dan: hoeveel bewijs heb je nodig voor je maatregelen kunt nemen? Ik vind de relatie tussen het eten van kip en antibioticaresistentie bij mensen nu in zoverre voldoende aangetoond dat ik zeg: dit is opnieuw een voorbeeld van zo'n sterke aanwijzing, en daarbij zo'n grote dreiging, dat het antibioticagebruik in de intensieve veehouderij krachtig moet worden teruggebracht.”

De plannen liggen klaar. Het kabinet wil het antibioticagebruik in de veehouderij dit jaar met 20 procent terugdringen en in 2013 hebben gehalveerd. Is dat voldoende?

„Dat weet ik niet. Je kunt antibioticagebruik bij dieren wel verminderen, maar het gaat ons erom dat

de overdracht naar de mens aantoonbaar verminderd wordt.”

Wat zijn de risico's van antibiotica-resistentie – al dan niet door het eten van kip?

„Niemand kan zich de gezondheidszorg meer voorstellen zonder antibiotica. Nou is het niet zo dat we zeggen: dit is nu het einde van de antibiotica, maar dit is wel een van de dingen die ertoe bijdragen dat antibiotica minder werkzaam worden, en je dus minder keuze hebt. Omdat er ook minder antibiotica beschikbaar komen, levert dat op de lange termijn ernstige gevaren op voor de volksgezondheid. Nu praat je nog over een relatief kleine groep die door antibioticaresistentie zeer moeilijk te behandelen is. Als je bedenkt dat die groep groeit, dan beseft je dat je potentieel met een groot probleem zit. Wij van het RIVM, maar ook microbiologen, zeggen: jongens, dit is een tendens waar je iets aan kunt doen, dóé dat dan ook.”

Zegt u de verantwoordelijke ministers ook hoe ze het op moet lossen?

„Nee. Wij kunnen alleen maar aan-

geven wat het probleem is. Ik zeg: jullie zijn politiek en beleidsmatig en bestuurlijk verantwoordelijk.”

De overheid zegt dat de sector het zelf moet oplossen.

„Als ik vergelijk hoe de sector zes jaar geleden reageerde op MRSA [de antibioticaresistente bacterie die van varkens op mensen overging] met nu, dan is er veel veranderd. Toen was er vooral grote erkenning. Nu realiseert de sector zich dat er iets moet veranderen.”

Realiseren is niet genoeg.

„Nee, precies. Toch neem ik dat de mensen niet kwalijk, want er zijn allerlei partijen die economische belangen hebben bij antibioticagebruik. De pluimveehouders, de dierenartsen en de farmaceutische industrie. Het ligt natuurlijk allemaal zeer gevoelig. Dat maakt het niet zo eenvoudig.”

Vindt u niet dat de aanpak traag gaat?

„Ik heb geen invloed op het tempo. En het is ook niet zo urgent dat het binnen twee weken geregeld moet zijn. Het is iets dat al enkele jaren

aan de gang is, en het is een risico op termijn. Maar er moet nu wel iets aan gaan gebeuren.”

De lezer wil weten: eet ik vanavond kip?

„Ik eet gewoon kip en ik vind het bijzonder lekker. Ja, het hangt er vanaf wat voor soort kip. Mijn vrouw koopt altijd op de Albert Cuypmarkt die lekkere Franse kip-petjes. Maar ik eet ook wel eens andere kip. Ik maak me daar geen moment druk over, dat heeft helemaal geen zin. Want het is niet alleen het eten, maar ook de circulatie die op gang komt onder mensen. Het is niet zo dat persoon X kip eet en direct een urineweginfectie krijgt. Persoon X kan de bacterie ook overdragen aan persoon Y, enzovoorts. En je kunt toch moeilijk zeggen: knuffel je kinderen niet meer, omarm je partner niet meer. We moeten de bron aanpakken. Dat is een politieke keuze, geen persoonlijke.”

Toch de kip maar goed bakken?

„Natuurlijk. Maar je weet hoe dat gaat. Je koopt een kip, je legt hem op het aanrecht en op dezelfde

plank leg je ook weer de kip als ie gebraden is. Je weet dat je het niet moet doen, maar dat is natuurlijk niet zo makkelijk. Op het moment dat dit verhaal in de publiciteit komt, realiseren mensen zich opeens dat het een probleem is. Want zo werkt het natuurlijk wel. En dan loop je het risico dat mensen het gevoel hebben dat het iets is waardoor morgen de hele wereld vergaat, en zo is het helemaal niet. Maar ik zou wel willen zeggen: realiseer je wat dit betekent. Het is vergelijkbaar met de pneumonieën van de jaren dertig, de ene patiënt haalde het wel, de ander haalde het niet. Of met hiv, tot 1996. De mensen gingen toen gewoon allemaal dood.”